

FINNSAM information

Nr 4
2022

Medlemstidning för FINNSAM - Finnbygder i samverkan

ISSN 2000-9399

Om FINNSAM-information

Syfte med medlemsbladet

FINNSAM information är ett medlemsblad som ges ut fyra gånger per år till medlemmar i föreningen FINNSAM - Finnbygder i samverkan. Syftet med medlemsbladet är att ge medlemmarna möjlighet att ta del av aktuella rapporter, protokoll, nyheter och konferensinbjudningar.

Ansvarig utgivare

Maud Wedin, Falun, Ordförande i FINNSAM

Medlemstidningen ISSN är 2000-9399

FINNSAM:s organisationsnummer är 802429-6108.

Redaktion

Anita Österman
Timbonäs 140
SE-686 98 Gräsmark
Telefon +46 70 604 65 57
heppostorp@gmail.com

Hans Bergström
Övre Stortorget, Långvak
SE-671 92 Arvika
Telefon +46 70 292 22 25
hans.bergstrom@textra.se

Om redaktörens uppdrag

Redaktörens uppdrag är att sammanställa material från föreningsmedlemmarna. Nästa FINNSAM-information kommer ut i april månad 2023.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 100 NOK/SEK för enskild person och 300 NOK/SEK för institution/organisation.

Betala din medlemsavgift senast 31 januari.

Om avgiften inte är betald senast 30 juni, stryks du ur medlemsregistret.

Glöm inte bort att ange din e-postadress.

Sverige

Plusgironummer 646 27 77-1

Norge

Bankkontonummer: 1830.33.22104, Grue Sparbank.

Innehåll

Om FINNSAM	3
FINNSAM:s styrelse 2022	3
Skogsfinnarnas flagga	4
Bussresa till FINNSAMs höstkonferens 2023	8
Nytt tak på Vålsjöbos skvaltkvarn	8
Kölsjö-Hindrik	9
Vårkonferensen i Mattila	10
Den skogsfinnska bibliografin	10
FINNSAM:s höstkonferens i Hassela	11
FINNSAM-Finnbygder i samverkan	15
FINNSAM:s vinterkonferens på Vik	18
Det skogsfinnska filmprojektet	21
Sveriges mest centrala Finnskog	22
Släktforskningens dagar på	
Göteborgs stadsbibliotek	22
Carl Axel Gottlunds Otawa	23

Några ord från redaktörerna

Jag sitter i vardagsrummet hemma hos Hans och försöker att summera detta *Annus Horribilis* för mig själv. Listan över elände är lång, och inleddes förstas med Putins invasion av Ukraina. I dess spår följde flyktingströmmar, inflation, stegrade räntekostnader och sjuka elpriser och ute ösregnar det och all snö är borta och det är bara grått, grått, grått...

Nej, skärpning!

Året har också bjudit på mycket glädje och ljusa stunder. Två Finnsam-konferenser med möten med nya och gamla vänner, nya insikter och spännande upptäckter. Tyvärr kunde jag inte vara med på konferensen i Oslo, det får bli en egen upptäcktsresa någon gång. Solör Värmland finnkulturförening har haft flera lyckade arrangemang. Det största var nog ett gemensamt firande med Finnskogens Natur och Kulturpark som firade 30-års dagen av invigningen av Finnskogsleden, på Purala i juni vilket lockade mellan 3-400 besökare. Purala var öppet med kaffeservering och våfflor ett par dagar i juli. Som vanligt lockade tältet med bokbord och försäljning av T-tröjor storpublik under Finnskogsdagarna i Svullrya. Och de två bussarna med besök på finnboplatser var som vanligt fullbokade långt i förväg. Timbonäs Långnäs Byalag hade flera lyckade arrangemang med torpvandringar, finnkulturdag och musikfest på Bartelstorp. Å jag har fått träffa mitt barnbarn flera gånger och snart fyller han ett år och då åker jag till Frankrike igen. Så allt har inte varit *Horribilis* trots allt.

Anita

Om FINNSAM

FINNSAM bildades 1992 för att underlätta samarbete, forskning mm kring finnskogsaktiviteter. Nätverket är öppet för alla som är intresserade av skogsfinnarnas kultur och historia.

FINNSAM arrangerar årligen en vår- och en höstkonferens där finnskogsområden är värdar. FINNSAM-medlemmarna får därigenom lära känna olika finnskogsområden i Sverige eller Norge. Vanligen arrangeras årligen även en vinterkonferens med arkiv- eller ämnestema. Regelbundet skickas medlemsbladet FINNSAM-info med aktuella rapporter, protokoll och nyheter.

FINNSAM håller också i olika projekt innefattande litteratur, byggnader, släktnamn, släktforskning, informationsfilm, bibliografi och mycket annat. Mer information om FINNSAM hittar du på www.finnsam.org.

FINNSAM:s styrelse 2022-2023

Ordförande

Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN
telefon: 070-692 28 64,
e-post: maud@finnbygden.se

Vice Ordförande

Jan-Erik Björk, Sjögrässtigen 4
531 73 KÄLLBY, telefon: 072-320 01 80
e-post: janne.bjork1@telia.com

Kassör

Anette Norberg, Västra Vargträsk 13, SE-921 92
LYCKSELE, telefon: 076-763 20 15
e-post: anette@vargtrask.one
Anette är även ansvarig för medlemsregistret.

Sekreterare

Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, SE-703 55
ÖREBRO, telefon: 019-14 05 08, 070-823 44 25,
e-post: hummelgruvan1970@gmail.com

Ångermanland-Södra Lappland

Ordinarie: Maarit Kalela Brundin, Innertavle 381,
SE-905 96 UMEÅ, telefon: 070-527 92 73
e-post: maaritkalelabrundin@gmail.com
Suppleant: Tord Eriksson, STOCKHOLM
e-post: tord@kth.se

Mellannorrland

Ordinarie: Maud Wedin, adress se ovan
Suppleant Linda Blied, ÅBY
e-post: linda.blied@gmail.com

Gävle-Dala/Orsa

Ordinarie: Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-822
40 ALFTA, telefon: 070-566 01 68
e-post: info@finnskogsmuseet.se
Suppleant: Eva Jernqvist, DELSBO
e-post: eva.jernqvist@gmail.com

Bergslagen

Ordinarie: Tor Eriksson, adress se ovan
Suppleant Kenneth Norrgrann, VÄSTERÅS
e-post: zinda@hotmail.se

Närke-Tiveden

Ordinarie: Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94
FINNERÖDJA, telefon: 070-231 77 15
e-post: lena.gribing@gmail.com
Suppleant: Yvonne Johansson, LAXÅ
yvonne_johans51@hotmail.com

Värmland

Ordinarie: Anita Österman, Timbonäs 140,
SE-686 98 GRÄSMARK, telefon: 070-604 65 57
e-post: heppostorp@gmail.com
Suppleant IngMarie Bohmelin, SUNDBYBERG, ing-
marie@bohmelin.se

Norge södra Finnskogen

Ordinarie: Birger Nesholen, Gjeterudsvegen 76,
NO-2260 KIRKENÆR, telefon: +47-900 29 447
e-post: birger@skogfinnskogsmuseum.no
Suppleant Jan Myhrvold, GJERDRUM
e-post: jan@fennia.nu

Norge norra Finnskogen

Ordinarie: Asgeir Lindberget, V. Strætåsvegen 241,
NO-2435 BRASKEREIDFOSS
telefon: +47-977 00 670
e-post: asgeir.l@gmail.com
Suppleant: Kirsten Tannåneset, HASLEMOEN,
skogtussa50@gmail.com

Skogsfinnarnas flagga

Minoritetsfolket Skogsfinnar nu med egen flagga, en symbol för samhörighet och ursprung.

Under senare delen av 1500-talet och ca 40 år in på 1600-talet, kom flera tusen finnar från Savolax och Tavastland över Bottenhavet till en stor del av Sverige och sydöstra Norge. Dessa människor hade med sig stor kunskap om svedjebruk, en jordbruksteknik i skogslandskap, som gav större skörd än traditionellt jordbruk. Vi kallar gruppen idag för skogsfinnar. De hade med sig sin egen kultur med svedjebruk, matvanor, byggnadsskick, folketro, musik och hantverk. Odling av svedjeråg tillsammans med jakt och fiske var ett vanligt levnadssätt. De var bekanta med järnframställning och kunde även tillverka fina skjutvapen.

Ättlingar, över en miljon i Sverige, ska inte blandas ihop med de tusentals finnar som kom för arbete senare under 1900-talet.

Under åren har detta minoritetsfolk fått sina finska namn utbytta, språket har försvunnit och mer eller mindre utplånats. Nu vill flera föreningar i Norge och Sverige arbeta med att synliggöra kunskaper och hantverk, ta tillbaka släktnamnen och skriva om historien i skolböckerna. Det här är så mycket större än bara bastubad.

Symbol behövs

En övergripande beskrivning och en samhörighet behövde en symbol. Både för information om att här finns kunskap om skogsfinnar och för anknytning genom intressen, åsikter och känslor för alla ättlingar.

Elva organisationer, överspännande stora områden i Sverige och Norge, gav fem mandat att fortsätta: Solør-Värmland Finnkulturforening, Finnsam (Finnbygder i samverkan), Skogfinske interesser i Norge, Skogfinneforeningen och Förbundet Skogfinska Intressen i Sverige utlyste en tävling och nu är flaggans form beslutad. Vinnare blev Frédéric M. Lindboe och Bettina Gullhagen från Oslo.

Färg och form inte slump

Färg och form är inte slumpmässig utan speglar den skogfinska traditionen på ett värdigt sätt.

Grön beskriver skogens betydelse för skogsfinnarnas svedjebrukskultur.

Gul står för svedjerågen.

Rött står för eld och heliga trädet rönn. En färg som tillsammans med svart även fanns i flaggorna för Savolax och Tavastland.

Svart för sotet efter svedjandet, som var viktigt för den råg som sen såddes, och rökstugornas sotiga väggar. Det svarta fältets form är en gammal symbol för fruktbarhet.

Flaggan kommer att finnas för reproduktion. Kontakta nedanstående organisationer eller Norsk Skogfinsk Museum i Norge.

Flaggan ska användas med aktsamhet och respekt.

Solør-Värmland Finnkulturforening, Jan Myhrvold

Finnsam (Finnbygder i samverkan), Lena Gribing

Skogfinske interesser i Norge, Terje Bredvold

Skogfinneforeningen, Rune Bjerke

Förbundet Skogfinska Intressen i Sverige, IngMarie Bohmelin

För kontakt:

Sverige: IngMarie Bohmelin, Förbundet Skogfinska Intressen i Sverige
0737 29 15 50
flagga@skogsfinnar.se

Norge: Jan Myhrvold, Solør-Värmland Finnkulturforening
0047 977 07 604
flagga@skogsfinnar.se

FÖRENINGEN FINNSKOGSRIKET

Av Barbro Sindler-Hult, hämtad ur Föreningen
Finnskogsriket med tillstånd av Maths Östberg

”Hur vore det om ni skulle följa med på en dagstripp bort till Finnskogen”, frågade jag min bror och brorsdotter en dag i juni när Finnskogsrikets kallelse till möte den 22 juni kom.

Den 22 juni visade sig som en utmärkt dag för ett besök där rötterna finns. Vi hade egentligen planerat att besöka Locksjön för att få se röken slingra i rökstugetaket, men den utfärden frös inne. Det fick bli Gruvberget och Fredagsberget i stället.

I avsaknad av en kont, men med kaffeplunta och mackor i ryggsäcken startade vi så vår resa. När vi passerat skylten ”Finnskogen” i Svärdsjö och fått de första vindkraftverken i sikte kände vi Finnskogens lockelse. Väl komna till Svartnäs stannade vi till en stund vid badplatsen och reflekterade över att där byggde någon av våra förfäder skvaltkvarn tidigt 1600-tal för att kunna mala sin svedjeråg, när han kommit sig så tillrätta att det fanns skörd att bärga.

Det kom för mig att ingen av mina medresenärer hade varit dit där vår genetiska anknytning till Svartnäs kan spåras, nämligen Östra Svartnäs. Det var där vår farfar den värmländske smedättlingen fann sig en flicka, bildade familj och gav upphov till en räkka ättlingar med finnanor - Brita Samuelsdotter en av Samuel Ers döttrar blev vår anmoder - hennes djupa finnanor fortlever i våra gener än idag och ger utslag i vårt DNA.

När vi såg skylten mot Lamborn föreslog jag att eftersom vi var ute i väldigt god tid kunde vi väl göra en sväng dit bort till Samuel Ers eller Byggens, som det kallats i modern tid. ”Det är inte långt”, påstod jag - vilket visade sig inte stämna, vi åkte och vi åkte och vägen var smal och den var backig - inte alls som jag mindes från mitt förra besök med Gävle Dala Finnkultur för många år sedan. Men till slut såg vi huset och blev glatt överraskade. Förra gången jag var där var gårdsplanen infekterad av lupiner, nu hade någon mejat bort dem och röjt tunet. Det såg också ut som om någon bodde i sidobyggnaden. Vi kände som om vi gjorde intrång, men tog ändå Gud i hågen och gick in på gårdsplanen bara för att få känna historiens vingar fladdra - lite grann i smyg. Min bror gjorde

sedan en riskabel backning ut därifrån - det finns en stor stenbumling i vägen, som gjord att köra bort avgasrör mot. När mitt hjärta åter satt på plats efter sin lilla utfärd till halsgropen svängde vi iväg mot Gruvberget, trodde vi. Det var visserligen med igenkännandets glädje jag återsåg Daldockan i Nilslarsberg, men det var nu inte dit vi skulle. Det blev till att göra en koves och vända i rätt riktning glada att varken vildsvin eller varg varit synliga.

Jag vet inte vem som är fotograf men bilden ovan ska vara från 1956 och värdrädet står ännu starkt men 2014 bilden nedan, min bild, har det fallit.

När vi komna till vägs ände efter att ha avverkat den där långa rakan som slutar i Gruvberget var det dags för en fika bakom kyrkan men först sedan vi gjort en rundvandring för att besöka släktens gravar. Något förgrymmade över att finna gammelmorfars sten nedlagd till följd av det elände kyrkomyndigheterna håller på med på landets kyrkogårdar!

Jag är inte precis någon flitig kyrkobesökare men en så välfylld gudstjänstlokal har jag nog inte upplevt sedan min konfirmation! Kapellet var fyllt och man kunde fysiskt känna glädjen över att åter få trängas med vänner och bekanta – alla var förväntansfulla inför filmen, trots att jag misstänker att de flesta faktiskt sett den där filmen förut. Man ville återuppleva igenkännandets glädje så det gjorde inget att filmduken var lite bucklig och hölls samman med silvertejp eller att ljudet var ytterst bristfälligt till en början – de församlade trivdes och njöt av att lyssna till genuin dialekt och se de legendariska personer många mindes – det framkom om man tjuvlyssnade till samtalen i bänkarna.

När vi sett filmen åkte vi mot Fredagsberget och tur var det att det gick bra att haka på de som visste vägen – annars hade väl vi hamnat i Nilslarsberg igen. Till Fredagsberget kom vi fram helbrägda och kunde parkera på ängen vid Flodbergs bakom härbrä och lagården.

För ca 10 år sedan var jag till Fredagsberget och några dagar efter besöket for jag till Hofors och besökte Evald Kohlström.

Av honom fick jag bifogade bilder från Fredagsberget. Härbrät med sitt vitterkors står där fortfarande och tranan bak husknuten finns också kvar. När Evald tog bilden vet jag inte, men då bodde syskonen Flodberg fortfarande där. De höll djur och skötte marken.

På Evalds bild syns flera av de 60 äppelträden, som planterades 1842. Idag är det mest björnen som njuter de få frukterna.

Vi som välldes in på tunet den här junikvällen kunde mingla runt och se oss omkring både i bostadshuset och i uthusen.

Tord Hedberg som äger Flodbergs idag öppnade gästfritt för husesyn och i köket hade Maths Östberg dukat ett bord med mycket intressant information från arkivet i Finnskogsmuseet i Skräddrabo. Både Maths och Tord delade också med sig vad de visste om Fredagsberget och dess inbyggare.

Många mindes förstås de fem syskonen Flodberg som bebodde Fredagsberget länge och levde som "förr". Många var de minnen och många var de skrönor man delgav varandra där på tunet. De handlade inte bara om Carl-David Othzén utan den storfiskande jägaren Hellmon förekom nog också på ett hörn. Hellmon började sitt skogsliv tidigt redan när han gick i skolan hade han bössan med och jagade ekorrar på vägen till och från. Bössan gömdes i en gran medan Hellmon studerade ABC och hämtades ut för att komma till användning på hemvägen. Det var skottpengar på ekorrar den tiden och pengar i fickan för en tioåring. Någon berättade om Flodbergs Olle; den av syskonen som reste ut i världen, länge var han borta i Amerika. När han återkom till hemtrakten gick han in till syster Anna, som då var gift och mor till Hellmon och bodde i Källbo. Olle knackade på där och undrade om han kunde få en kopp kaffe. Historien förtäljer att Anna inte kände igen honom. Naturligtvis kom också syster Inga på tal – hon som blev borta och aldrig har återfunnits. Om det tragiska mordet på andra sidan Kölsjön pratades det säkert också. Andra stod i ring och klidade sig konfunderat i huvudet inte bara av knott utan över vad det föremål Tord hade plockat fram ur gömmorna kunde vara. Jag hörde ingen som visste.

Vi fick ju också lekamlig spis ty i köket på Hällfors hade man kokat den delikataste ärtsoppa, nu serverad ur en riktig kokvagn! Det var gott.

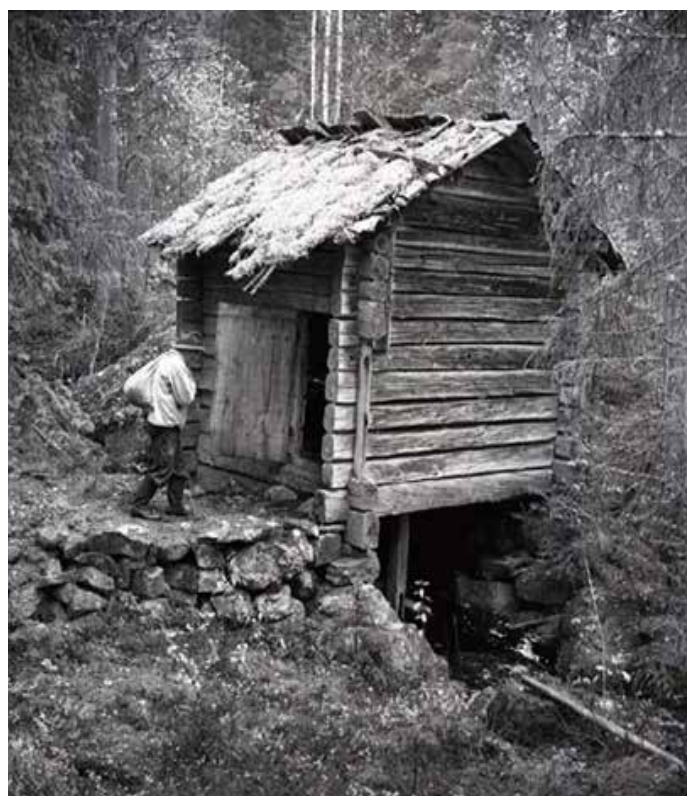
Sång och musik till maten var det också ty Ann-Sofi Lindström och Sven Gustavsson sjöng och spelade och det var också gott.

Men det var inte bara Flodbergs som höll ut länge på berget, i filmen såg vi Tilda i grannhuset, det som nu fått ny ägare som höll på att röja runt huset och

även börjat sköta lindan mitt emot. Tilda fick telefon indragen och när hon ringde upp sa hon inte sitt namn utan meddelade att: "det är från nr ..."och sedan sa hon telefonnumret sitt! Hon hade en butelj med stark dryck stående på köksbordet och därur tog hon en hutt innan hon gick till sängs. En gång i älgjaktstid hade Flodbergs besök och gästen, något överförfriskad ur egen butelj, tyckte det var en god idé att skjuta till måls på den där stora stenen som ligger mellan Flodbergs och Erkens – då ingrep Hellmon och tog bössan med kommentaren: "Det kunde ju ha gått rakt i 75:an!" - Tilda var det mindre noga med!

Knotten surrade runt öronen och det började kvällas varför vi drog oss mot bilarna och for ner för berget på vägen, som funnits där sedan 1939. Vi stannade till vid Vårdsjöbokvarnen och gladdes åt att det finns planer på att ännu en gång renovera den. Vi mindes gammelmormor Anna som tyckte det var så lättvindigt på Vårdsjöbo för där tog man bara en påse på ryggen och gick till kvarnen för att mala. Yttrat när hon bodde hos sin dotter i Dalarna och såg sin svärson lasta på en säck säd för att köra med häst till kvarnen 3 km bort.

Dammet yrde när vi susade bort mot bron över Stenån där vi vek av mot Svartnäs och släktingarna mot Tondoreva hållet. Tondoreva som stenkrossen äter upp - ingen kommer längre att få höra klangen från koskällorna när trollen vallar sina kor i Tondoreva. Gammelmormor påstod att den klangen hördes till Vårdsjöbo ljumma sommarkvällar sådana som den vi just tillbragt på Fredagsberget. I skogen härskar tystnaden. Inga vallstintor kular eller ristar i träden varken på Fredagsberget eller vid Lördagsmyren.

Den 22 augusti 2021 invigdes kanske det mäktigaste byggnadsverket som Anders Woxberg har gjort, nämligen Ödmårdens stavkyrka. Det var en helt fantastisk dag med massor av besökare, åtskilliga stånd med försäljning av allt från böcker till kopior av medeltidssmycken. Naturligtvis även kaffe och korb att fylla magen med. Ett flertal musikanter med olika instrument spelade på olika ställen, ja man fick verkligen känslan av medeltiden. Invigare var dels kommunstyrelsens v. ordf. Marit Rempling, dels Läns museets kulturpedagog och vikingahövdingen Richard Schill, dels prästen Evan Lager och så Anders själv som krossade ett vigvattenfyllt lerkrus mot en hörnstolpe. Som en perfekt avslutning blev det ett torner-liknande spel av en handfull ryttare, mycket underhållande och uppskattat.

Men Anders har inte bara satt upp detta mästerverk utan även följande 13 timmerbyggnader, enligt kartan över Oklagård i Norrbo i Ockelbo området

1. Mangårdsbyggnaden som de bor i, en parstuga från 1800-talet som flyttades 300 meter från den intilliggande PerHansgården till nuvarande läget 1977, och som det tog sex år att färdigställa.
2. Loftboden, även den flyttad 300 meter är en ombyggd räglada, idag "Ödmårdsrum" och arkiv.
3. Lillhärbret med timmer från en gammal smedja, har sin modell efter Pålsgårdens härbre.
- 4-5. Bagarstuga/bryggstuga, 1700-tal, med portluder och stall (med hemlighus) timrat av urskogsvirke från Timsen.
6. Torrdass, tillgänglighetsanpassat, byggt i forntida skiftesverksteknik för att komplettera och passa in i gårdsbilden.
7. Muréns bod, är en ängslada som skänkts till gården av Per-Arne Murén, Ockelbo
8. Stora uthuset rymmer ett verktygmuseum samt garage och förråd och är ursprungligen en ladugård från Owéns i Ovanåker.

Fredagsbergets skvaltkvarn vid bäcken från Älgsjön och i närhet av bosättningen Taskbäcken. Kvarnen ingår numera i friluftsmuseet Trolldalen i Växbo med sina vattenverk. Foto: Hilding Mickelsson

9. Den stora timmerlogen är uppförd av tre olika byggnader, har brutet tak och överhäng över trappan till övre planet. Plats för musik, dans och konst.

10-12. Medeltidsgården som började byggas 1994, med fähus (10), eldhus (11) och långsideshärbre (12). Alla dessa är exempel på timringskonst under medeltiden. Fähuset är byggt enbart med yxa. Eldhus användes från början som bostad, senare kokhus och här som grillplats. 1500-talshärbret, förr gårdens ”värdekista” som ingick i den täta kringbyggda gårdformen och därför hadedörren på långsidan.

13. Ödmårdens stavkyrka ärett kulturhistoriskt hantverksmässigt återskapande av ett tidigt medeltida och då katolskt kapell, som Anders inspirerades till att börja bygga från 2009. Okla kapell som stavkyrkan också kallas ska användas som ett andligt rum för skiftande livsåskådningar, kulturella möten och arrangemang och den ägs av fören. Ödmårdens stavkyrka/kultur Oklagård.

Ordet stav betyder ”något upprest”, konstruktionen består av liggande syllar, stående hörnstolpar och väggstavar däremellan samt liggande hammarband och takstolar.

Virket är noga utvalt och består av tätvuxen kärnved av furu (ingen ytved utvändigt) med inslag av ek och lärk. En del av virket är 5 till 6 hundra år gam-

Bussresa till FINNSAMs höstkonferens 2023

Torsdagen 17 augusti går en Larsson-Resmanbuss från Karlstad via Örebro upp till Strömsund i Jämtland. Åter underlättas transporten för dem som kommer från södra Sverige att vara med på FINNSAMs konferens. År 2023 äger höstkonferensen rum i Ströms finnmark, så det är hit som vår färd går. Vi övernattar i Åsarne för att anlända till Strömsund på fredagen, lagom till konferensen börjar.

När konferensen är slut på söndagen färdas vi söderut igen. Men den här gången blir det ingen non-stop resa som startar på morgonen från Strömsund. Istället övernattar vi i Ytterhogdal, så att vi får mer tid på oss om vi vill besöka något ställe längs vägen. Således anländer vi till Karlstad först på tidigt på måndagskvällen.

Det blir heller ingen konferensbuss den här gången, utan en vanlig turistbuss med mikrofon och högtalare. Ansvarig för bussresan med övernattningar och besöksmål är Tor Eriksson. Mer information kommer senare.

malt och kommer från torrakor. Traditionella medeltida byggmetoder som sprättäljning och skavning har använts och Anders har under mer än 10 år på egen hand byggt stavkyrkan. Djupt under kapellet finns en krypta, som är heltstensatt ända ned till en källa i botten. Kryptan håller Anders fortfarande på att färdigställa (2022).

14. Kyrkbod, liggtimrad, hitflyttad och uppförd 2018-2019. Den ägs av Ockelbo hembygdsförening, har utåt lutande väggar och är av typen norrländsk ängslada. På vintern så kunde man köra fram med höskrindan under luckan och lasta i höet.

På Oklagård finns exempel på timringskonstens utveckling under 1000 år. Här finns också ett litet arboretum med de nordiska trädslagen och en örtagård under anläggning.

Själva namnet Oklagård har Anders fått av gamla namnet Okklabo från 1300 talet, som blev till Ockelbo så småningom. På marken vid Oklagård så har man hittat slagg från en gammal framställningsplats av järn, men även grunden av en ria och en kolbotten, mycket gamla kulturspår på denna plats, alltså. Hela den kringbyggda gården har byggts upp från början av 1977, då det fanns bara skog här. Vilket fantastiskt engagemang och av en mycket kunnig och intresserad kulturarbetare.

Nu står skvaltkvarnen i Bollnäs Finnskog många år till med nytt fint spåntak. Foto: Mats Nilsson

Nytt tak på Vålsjöbos skvaltkvarn, Bollnäs Finnskog

Genom vår sektion Finnskogens Vänner har kvarnen fått nytt spåntak genom ideellt arbete av Tord Hedberg m.fl.. Hälsinge Takspån levererade, bekostat av fastighetsägaren Stora Enso.

Kölsjö-Hindrik

Hindriks kallas en liten gård vid Kölsjöns södra strand. I dag är den mest hågkommen för den kusliga händelse som skedde där år 1965, då den dåvarande arrendatorn Sven Lindqvist och hans sambo Ulla Karlsson kallblodigt mördades.

Men inte alla vet att det är efter Hindrik Henriks-son, som stället fått sitt namn. Kölsjö-Hindrik var en säregen man, som själv tillverkade allt han behövde på arrendestället där han bodde med sin hustru Kersti. Livsmedel, kläder och verktyg producerades i hemmet, det enda han behövde köpa var toppsocker, sprit och apoteksdroppar. Hindrik reste minst två gånger per år till Falun för att handla och avyttra sina varor som spannmål, näver och annat. Han använde oxar som dragdjur både i skogen, jordbruket och på färderna till Falun. Det hände sig en gång när Hindrik var på apoteket för att köpa Hoffmans droppar, Roséns och andra medikamenter, att han hade en tomflaska över. En sjuveraktig man rådde då Hindrik att fylla flaskan med Kolikvintdroppar, som han sade skulle vara bra för hosta och bröstont.

Blev många skogsbesök

Det tyckte Hindrik var en god idé. Under hemfärden styrkte han sig med några klunkar av de välgörande dropparna. Väl hemkommen var han helt utmattad. Medicinen var nämligen avsedd för nötkreatur med förstoppning, så det blev många turer in på skogen för den arme Hindrik under hemresan.

Det var många mil från Hindriks till närmaste granne eller affär, så Hindrik var ständigt verksam med att producera det som behövdes i hemmet. Han klippte fåren, kardade ullen, spann och vävde ylletyg. Till sin adoptivson, Per, sydde han en konfirmentationskostym av ett stampat och hemvävt ylletyg. Det berättas att Hindrik bredde ut tyget på golvet och bad Per lägga sig på det med utbredda armar och ben, varpå den mångkunnige mannen klippte tyget efter kroppens konturer och sydde ihop kostymen för hand. En och annan kil torde också ha tillfogats för passformens skull.

Linnet viktigt

Linodlingen var dock viktigast. Hindrik sådde, skördade, rötade, skäktade och spann linet och vävde starka vävar av det och sydde sedan lakan, skjortor, särkar och säckar av det grova tyget. Inte heller arbete med läder var honom främmande. Efter slakten tog Hindrik hand om hudar och skinn, garvade och beredde dem med primitiva redskap. Han tillverkade allt som behövdes i skinnväg, skor till familjen, väskor, remmar och kalvskinnsväskor kantade med

linnetyg. Ett par mycket speciella nytillverkade skor, kanske de sista Hindrik gjorde, såldes efter hans död på auktion. Botten var tillverkade av näver och läder, fastpliggade med handgjorda grova träpliggar, överlädren fastsydda med grov järntråd. Bakkapporna bestod av bakändarna på två gamla galoscher som spikats fast med två och en halv tums takspik som stack ut till hälften och som kronan på verket var ett par handsmidda klackjärn fästade under hälen.

Finns det andra kryddor?

När han blev bjuden på risgrynsvälling hos grannen Normans (i Källåsen) hittade han en kanelbit i vällingen och sade ”Hur ha du bure då åt, har du slaska spåner i vällingen? När han fick höra att det var en krydda utbrast han ” Å herre Gud, kanel, är då en krydda å? Å ja har inte haft reda på nå andra krydder än amerikslök, vitlök, purjolök, gräslök å charlottenlök, ja.”

Som så många andra i Sverige då, greps Kölsjö-Hindrik emellanåt av amerikafeber. Han trodde sig vara en klok och beräknande man och planerade färdvägen tillsammans med sin tilltänkta reskamrat, Erik Olof Normans far, på följande sätt ” Jo, nu säljer jag allt jag har, allt utom oxen och kärra, åsså åker du och jag te Göteborg, å nå stora resköfförter som Task-Anna* hade släpar vi inte med oss. Nä, då räcker de me en fläskbit å nära kaker bröd. Då får räcka. Å ja som har talförmågan pratar för oss bägge. Vi går in i ett stort hus där då sitter en karl, å jag frågar hur mycke ska du ha öm du sjussar oss över?”

Kom inte till Amerika

Hindrik tänker sig då erbjuda en viss summa, och fortsätter ” jaa, karln är nödig på pengar, så han går med på anbudet. Å sän är då bara å stiga på båten”. Någon amerikaresa blev det dock inte av för Hindrik.

Mot slutet av hans liv dog Kölsjö-Hindriks hustru Kerstin och det kändes ensamt och kallt i stugan. Ladugården hade förfallit så den sista vintern Hindrik levde tog han in sina två kor från den förfallna ladugården i stugan där kossorna erbjöd både sällskap och värme.

Blev gammal

Kölsjö-Hindrik som levde till 80-90 års ålder gick bort någon gång i början av 1920-talet**. Innan Hindriks sista färd till kyrkogården måste man till ta till särskilda procedurer, eftersom det sades att han varit en ogudaktig person och hästen därför inte skulle

orka dra honom fram till graven. Staffas-Anna, Hindriks svägerska som bodde i granngården visste på råd. Remtygen skulle vändas upp och ner, lössbossorna skulle smörjas med svinister, tömmarna skulle

Vårkonferensen i Mattila

I nästa nummer av FINNSAM-info kommer en inbjudan och ett detaljerat program för vårkonferensen i MATTILA den 19 -21 maj.

Inkvartering sker i stugor antingen i nära anslutning till konferenslokalen, eller i Mattila-mäki, ca 10 minuters promenad därifrån.

Konferensen inleds på fredag eftermiddag efter anmälan och registrering, med att halva gruppen stannar kvar på Mattila för föreläsningar om områdets bosättningshistoria och om en möjlig framtid.

Efter föreläsningar och fika går vi en kort promenad ner till Juhola. Det går att åka bil för de som har svårt att gå.

På Juhola har halva gruppen redan fått höra föreläsningar om önskedrömmen om att gården tillsammans med tre andra finngårdar; Kvarntorp, Ritamäki och Abborrtjärnsberg, ska få status som UNESCO världsarv. En föreläsning om C A Gottlund är också inplanerad.

På kvällen blir det middag på Mattila.

Under lördagen blir det sedvanlig bussrundtur med diverse nedslag vid olika finnbosättningar. Lunch vid hembygdsgården Hagen i Östmark där det också blir ett par föreläsningar, Därefter besöker vi platsen för det nya museumsbygget i Svullrya. På kvällen blir det rökstugekväll för halva gruppen i den nyuppförda rökstugan i Mattila. Andra halvan äter middag, innan man byter plats.

Innan årsmötet på söndag blir det föreläsningar bland annat om hur det finska språket hölls levande i trakten, och om det skogsfinska DNA projektet. Efter lunch kan de som vill följa med på en tur med egna bilar upp till Abborrtjärnsberg.

Den gamla rökstugan i Mattila, nedbrunnen men återuppbyggd.

vändas på ett visst sätt, och under den sista färden skulle det läsas en speciell bön. Färden till den sista vilan avlöpte efter dessa förberedelser utan missöden.

Efter Hindriks död hölls det auktion av Hindriks hemgjorda ägodelar: laggkärl, näverskoppor och skäppor, liefodral och näverskor eller kasskor, som användes vid myrslätter, vidjelänkar för kreaturen, oxselar och körredskap, slätterverktyg, upphängningskrokar av böjda trädgrenar. Summan av en kunnig och originell mans livsverk skingrades för vinden under några timmar denna dag.

Marga Boustedt, efter en artikel av Erik Olof Norman, hämtad ur Föreningen Finnskogariket med tillstånd av Maths Östberg

*bosättningen Taskbäcken låg på norra sidan av Kölsjön

**1916, 78 år gammal

Den skogsfinska bibliografin

Vid årsskiftet mot 2023 uppgick antalet poster i den skogsfinska bibliografin till ca 18.300. www.finnsam.org/bibliografi. Bibliografin uppdateras kontinuerligt samt att kompletteringar och justeringar sker av befintliga poster. Maths Östberg tar tacksamt emot tips om publikationer som saknas samt om dagstidningsartiklar med skogsfinskt tema. Det är viktigt att uppgift om tidning, datum, titel på artikel och författare finns med.

Bland de kommande uppdateringarna kan till exempel nämnas Karl-Erik Westins pärmar som innehåller en guldgruva bestående av en komplett samling av finnskogsartiklar som rör sydvästra Hälsinglands finnskogar. Fler förslag till tvärskandinaviska samlingar emottas tacksamt.

Maths Östberg, Finnskogsmuseet

E-post: info@finnskogsmuseet.se

Tel: 070-566 01 68

Skogsfinsk bibliografi

Förfrågan			Författare		
Vid sökning i Fritextfältet ovan kan man blanda lex, författarnamn och ord ur en titel. Det sker automatiskt en kombinationsökning mellan orden.			Titel		
Vid en sökning i de olika fälten till höger sker en kombinations mellan söorden i fälten, om två eller flera fylls i.			Personer		
Start sida			Signum		
			Anmottord		

FINNSAM:s höstkonferens i Hassela

16-18 september 2022

FINNSAM:s höstkonferens i Hassela hade som tema den tidiga kolonisationen i området, där många rökugnsruiner av olika typ finns kvar. Hur kan dessa tolkas? Dessutom firades 30-årsjubileet av FINNSAM:s första finnskogskonferens.

Drygt 60 deltagare samlades på Hasselagården. Ungefär hälften kom från närområdet, eller hade ordnat eget boende. Vi övriga inkvarterades på Hassela Ski Resort i två ”Maxistugor” som erbjöd enkelt men trivsamt boende i god Finnsam-stil. Frukost serverades i ett kök/allrum i den ena stugan, som på kvällarna användes för ”trevlig samvaro”.

För Finnsams räkning arrangerades konferensen av Maths Östberg, Maud Wedin, Eva Jernqvist och Linda Blied. I slutet av denna rapport listas övriga medarrangörer och samarbetspartners.

Fredag 16 september

Registreringen för konferensen började 11.30 på Hasselagården. Innan dess fanns tid att installera sig i Maxistugorna för de långväga resande.

Holmen Skog bjöd på lunch bestående av välsmakande kålpudding som serverades på Hasselagården. Under lunchen berättade Tony Karlsson, Holmens områdesansvarige för norra Hälsingland, om hur bolaget hanterar de kultur- och fornlämningar de påträffar i skogarna. De bokförs och bevaras och informationen skickas till länsstyrelsen, som i sin tur ger råd och anvisningar om hanteringen. Man måste rensa runt fornlämningarna och området får inte återbeskogas. För att räknas som fornlämning ska ”lämningen” vara mer än 150 år, och får då ett starkare lagskydd än yngre ”kulturlämningar”.

Kring Hassela finns ett stort antal minnesstenar. Eva Jernqvist informerade om en ny karta som hon och Linda Blied har tagit fram där stenarnas placeringar är inlagda.

I samband med lunchen presenterade Maria Mäki sin bildutställning ”Trefalt - Kolmasti”, inspirerad av skogsfinska berättelser från Medelpad. Talet tre återkommer ofta i berättelserna, t.ex. skulle besvärjelser läsas tre gånger, därav utställningens namn. Marias bilder var uppsatta på väggarna i lokalen under konferenstiden så vi hade goda möjligheter att beundra och begrunda.

Sedan var det dags för Linda Blied att presentera sitt arbete om skogsfinnarna på Hassela finnmark och

deras inbördes släktband i bygden med omnejd. Linda har själv anknytning till trakten genom sin pappa från Naggen, strax innanför gränsen till Medelpad. Linda är kartexpert och kunde med fina kartbilder pedagogiskt redogöra för finnbosättningarnas framväxt. Före 1600-talet fanns bara fyra svenskbyar i Hassela socken. Kring 1640 tillkom finnbosättningar i socknens utkanter, i Kölsjön (Fagernäs), Vrångtjärn och Malungen. Under andra halvan av 1700-talet tillkom många nya bosättningar som då inte längre kan delas in i finska eller svenska. Men ännu i mitten av 1700-talet är området bebott av ättlingar till den tidige finnen Per Andersson och de barn till honom som bebodde de första fyra gårdarna. Makarna till de tidiga inflyttarna kom ofta från Finland. Senare var det vanligare att gifta sig med mer närboende. Söner stannade kvar på gården i högre utsträckning än döttrar, som ofta giftes bort till andra gårdar.

Nordanstigs Bygd och Släktband presenterades av sin ordförande Bertil Sundin. Han sitter även i styrelsen för Sveriges släktforskarförbund. DNA-test visar att han har tre- till fyrmänningar i Finland. I själva verket bör släktkopplingarna finnas ca 8 generationer bakåt. Men de kan vara många, därför blir en enkel tolkning av DNA-resultatet missvisande.

Inför de följande turerna i området fick vi en upplysande genomgång av Birger Nesholen om skogsfinskt byggnadsskick och tolkning av rökugnsruiner i finnmarkerna. Rökugnarna i rökstuga, bastu och ria skiljer sig åt på flera sätt, till stor del beroende på att de har olika ändamål. Rökstugeugnar är gjorda för att hålla värme länge, men tar lång tid att värma. De tätas normalt med lera, och kräver därför tillgång till lera. Ugnen i en ria konstrueras för att eldas under ganska lång torktid utan att vålla brand. När rågen blir torr ökar risken för brand. Rieugnar kan vara tätade med lera. Bastuugnar vill man värma upp snabbt tills röken kan vädras ut och badet kan börja.

När man kommer till en ugnsruin är det en god idé att skaffa sig en uppfattning om hur stort rummet varit, och var i rummet ugnen varit placerad. Birger påminde också om att rökugnar i finnskogen inte måste ha tillhört någon av de skogsfinska karaktärsbyggnaderna. De kan också vara rester av smedjor, kokugnar från kokhus, lusugnar för avlusning av textilier eller de enkla rökugnar som kunde finnas i kolarkojor. Det gäller att börja tolkningen förutsättningslöst, och att försöka tänka sig tillbaka från det som syns idag till vad det kan ha varit en gång. Ruinen kan också ha påverkats av att man har återanvänt sten till andra byggen.

Efter Birgers lektion var vi bättre förberedda på att åka ut och studera ugnsruinerna i trakten. Vi samåkade i egna bilar för att se rökugnsruinen på Norrgård i Kölsjön där Inga Blennå från Länsmuseet Gävleborg berättade om den utgrävning som gjorts där. Tyvärr nådde inte alla konferensdeltagarna fram till ugnsruinen eftersom en spång över ett djupt dike brakade samman på stigen upp mot ruinen!

Inga Blennå berättar vid rökugnsruinen.

Birger N konstaterade efteråt att detta utan tvekan är en ruin efter en rökstugeugn, bl.a. p.g.a storleken. Men den är ändå lite speciell eftersom den inte tycks ha varit tätad med lera. Kan det vara en äldre typ? Och hur är tillgången på lera på denna plats som ligger över högsta kustlinjen? Ruinen ligger strax utanför Norrgårds gamla gårdstun, så hur har den använts?

Nästa stopp på vår eftermiddagsexkursion var Joris-gården. Därifrån utvandrade finnättlingen Per Andersson (Joris-Pelle) som ledare för ett hundratal personer till USA i mitten av 1800-talet. Vi såg hans minnessten på gården. En av dem som följde med Joris-Pelle över Atlanten var den unge Erik Norelius som skrev dagbok under färden. Vilhelm Moberg har nämnt att han har läst Norelius dagböcker och mycket talar för att de inspirerade honom till att skriva böckerna om "Utvandrarna", även om han där har placerat huvudpersonerna i sin hemtrakt i Småland.

Vi återvände sedan till Hasselagården för middag, och kvällen avrundades med att Maths Östberg visade filmen om storspelmannen Hultkläppen av Staffan Hildebrand, med spelmannen Thore Härdelin i huvudrollen. Under lördagen skulle vi få veta mer om Hultkläppen.

Lördag 17 september

Vi samlades åter på Hasselagården. SVT-journalisten Sanna Auramo presenterade sig och förklarade att hon tänkte följa oss under konferensen för att göra inslag om Finnsam för SVT:s finskspråkiga nyhetsprogram "Uutiset".

Därefter redogjorde Maud Wedin för de mer och mindre kända tidiga källor om skogsfinnarna på Hassela finnmark med omnejd där de första bosättarna och deras nära och långväga kontakter med övriga skogsfinska bosättningar kan återfinnas. Bland de vanliga kända källorna är förstas kyrkböcker. I det här området nämns finnbyarna sist i handlingarna. Gamla kartor är en annan vanlig källa. Bland mindre kända och mindre utnyttjade källor nämnde Maud som exempel Riksregistraturet, en förteckning över kungens in- och utgående korrespondens. Andra källor kan vara "strödda domböcker och rättegångshandlingar" eller "strödda kamerala handlingar", som vanliga släkt- och amatörforskare kanske tvekar att kasta sig över? Maud påpekade att denna typ av källor kan vara svårtillgängliga och svåra att hitta i. Man kan behöva plöja igenom stora mängder material för att vaska fram guldkornen.

Med stöd av källorna kunde Maud berätta om den första invandringen till Kölsjön. Anders Andersson Tarvainen och sonen Per kom från Muhuniemi i trakten av Äänekoski i Laukka socken och flyttade vid tiden för klubbekriget i Finland över till den svenska sidan. De fick snart möjlighet till nedsättning och delade upp mark till fyra gårdar för Per och hans söner. Det blev början till den omfattande finska kolonisationen i Hassela socken.

Maud varnade för fallgropar man kan råka ut för vid forskning i gamla källor. Ords betydelse kan ha förändrats. "Syskonbarn" avser inte nödvändigtvis exakt det släktskap vi idag tänker på.

Under den följande fikapausen såg vi en film där läraren Anna Björk intervjuades om hur hon med sina elever lyckats tolka de hälsingerunor som finns i drängkammaren på Ersk-Matsgården, som vi senare skulle besöka under dagens busstur.

Innan uppsittningen i bussen gick vi till den närliggande Hassela kyrkogård med en minnessten över Erik Norelius, en av Joris-emigranterna. Eva Jernqvist berättade mer på platsen.

Erik Olufsons minnessten

Under bussturen guidades vi bl.a. av Anders Thyr och Maths Östberg. Första stopp var vid Hasselas gamla kyrkoruin med en minnessten över Vrångtjärns förste bebyggare "finnen Erik Olufson". (Där fanns även en svårläst minnessten över Hasselasläkten Hazelius, med Skansens grundare Artur H).

Det regnade en del på oss under konferensdagarna. Det påverkade inte Finnsammarna märkbart, men det hade regnat mycket dagarna innan också. Det märktes när vi åkte den smala grusvägen genom skogen till Vrångtjärn. I en sänka var vägen så lös och underminerad att den proffsige chauffören Steve inte kunde ta risken att fortsätta utan vidare. Han lät alla passagerare kliva av för att gående passera det mest kritiska stället, och körde sedan försiktigt genom leran med bussen vådligt svajande och slingrande. Man vågade inte riktigt tänka på hur det skulle ha gått om bussen hade kört fast eller halkat ner i diket, där mitt ute i skogen. Passagerarna hann spridas ut över en lång sträcka, men Steve lyckades så småningom samla in alla igen.

Steve lyckades köra bussen genom nästan obefintlig väg.

I Vrångtjärn bjöds vi av SCA på kolbullelunch vid Hultkläppens rekonstruerade stuga. Karl-Ove Ljunglöf från Hassela gräddade bullarna till hela sällskapet. Under tiden lyssnade vi på spelmännen Erik Henriksson och André Malmberg som spelade låtar efter Hultkläppen. Ordföranden i den lokala släktföreningen berättade också. Pirjo Linna, ansvarig för finskt förvaltningsområde i Sundsvalls kommun, informerade om sin verksamhet inom språk, kultur och omsorg. För något år sedan arrangerades en "Skogsfinsk dag" på Norra berget i Sundsvall. Inom kort planeras en tur för en grupp seniorer till Stöde finnmark. Pirjo arbetar även med samiska frågor. En utställning om samerna planeras på Kulturmagasinet i Sundsvall.

Några av oss gick vidare längre uppåt, till den minnessten som står på den verkliga platsen för den stuga där Hultkläppen bodde 1878-1898.

Tidsbrist, mest pga den tidigare bussincidenten, gjorde att vi inte hann med ett besök vid Vrångtjärns första boställe. Steve valde på återvägen en bättre väg från Vrångtjärn in över gränsen till Medelpad.

Hultkläppens stuga.

Hultkläppen minnessten.

Färden gick sedan vidare i nordvästlig riktning från Hassela. Vi passerade Stakholmen där det finns en ria, men den var inte öppen. Mellan Stakholmen och Gräsåsen passerade vi skylten "Finnrä", alltså gränsen mot finnmarken. På Gräsåsens Trädgård och Café fick vi gott fika.

Längre fram på vägen mot Ersk-Mats, nära Ersk-Lars, gick vi ut i skogen för att studera en möjlig rökugnsruin. Eller var det bara ett stenröse? Det funderades och spekulerades, men inte ens vår expert Birger hade en bestämd uppfattning. Om man sticker in en hand i "röset" och lyser upp innanmätet skymtar ändå något som liknar ett murat valv.

Framme vid den fina Ersk-Mats-gården berättade Anders Thyr. Gården är byggnadsminnesförklarad

och ägs av Nordanstigs kommun. Den brukar inräknas bland Hälsingegårdarna, men är inte en av det fåtal som tillhör Unesco Världsarv. Den brukas på samma sätt som man gjorde i början av 1900-talet. Det äldsta bostadshuset på gården är daterat till 1770-talet och uppfördes till "Ersk-Mats" (Eric Mattsson), som var en direkt ättling till Per Andersson Tarvainen. Man kan notera att finnättlingarna här redan vid den tiden tycks ha gått ifrån rökstugetraditionen. Vi fick också möjlighet att se de runor i drängkam-maren som har tolkats av Anna Björk och hennes skolelever.

I utkanten av gårdsområdet finns en rökugnsruin som gav oss möjlighet att försöka tillämpa vad vi lärt under konferensen om tolkning av sådana. Er rapportförfattare kände sig först rätt säker på att

Ersk-Mats.

det måste vara en rie-ugn. Men hade då glömt att se förutsättningslöst på saken, tänka på att det finns många andra typer av rökugnar än de skogsfinska, även på finngårdar. Birger Nesholen och flera andra fann tydliga och övertygande tecken på att det bör ha varit en smedja, och även jag blev övertygad om detta. (Dock kan noteras att i RAÄ:s "Fornsök" bedöms den vara en rie-ugn ändå...).

Efter återkomsten till Hasselagården var det dags att fira Finnsams 30-årsjubileum. Nordanstigs kommunbjöd på den festliga måltiden. Anders Thyr berättade historier om skogsfinnarna på Hassela finnmark som traderats genom århundraden. Vi fick även se ett bildspel med glimtar från Finnsams 30 gångna år.

Söndag 18 september

Maud Wedin höll morgonens första föredrag, om de många finska ort- och släktnamn som finns bevarade i finnmarkerna, inte minst i den här trakten. Många består av finska namn på naturföreteelser, ex tjärn-lampi, bäck - puro, myr - suo, men uttalade på östfinsk dialekt och efter nedteckning av svensktalande personer kan de bli ganska svåra att känna igen. Lant-

mätare kan ha trott sig förstå ett namn, men det kan vara ett totalt missförstånd. Men nedskrivet och använt av myndighetspersoner blir namnet så småningom etablerat som det "riktiga". Även rester av personnamn eller släktnamn förekommer ofta och kan vara av särskilt intresse för oss som är intresserade av personhistoria i sammanhanget. Maud menade att de här namnen ska betraktas som en kulturskatt! Det är viktigt att de bevaras och överförs till de yngre generationerna. Många platsnamn gäller små, mycket lokala företeelser, men används ibland ännu av de som har god lokalkännedom, t.ex. lokala jägare och bärplockare.

I Hasselatrakten fick frireligiösa väckelserörelser tidigt fäste. Det gjorde i sin tur att nykterhetsrörelsen och andra folkrörelseorganisationer lättare kunde få genomslag. Eva Jernqvist berättade insiktsfullt om den här utvecklingen och gick tillbaka ända till den stränga enhetskyrkan efter reformationen. I konventikelplakatet 1726 förbjöds gudstjänster utanför statskyrkorna med undantag för familjeandakter i hemmet. När läskunnigheten ökade började fler göra självständiga tolkningar och reflektioner över texterna, ofta i en strävan att återgå till det "ursprungliga", fritt från statskyrkans påbud. Eva nämnde många av de rörelser som förekommit i trakten. Joris-Pelle och hans anhängare Eric Norelius hade vi ju redan hört om under konferensen. Men de verkade i en miljö där också Erik-Jansare, Lars Olsson och den tidiga baptismen och även kvinnliga evangelister förekommer. Eva menar att dessa rörelser kan ses som en början till en mer allmän folklig frihetsrörelse: religionsfrihet, alkoholfrihet, yttrandefrihet. Fackföreningar och Kooperationen kunde också växa fram. Inom folkrörelserna kunde man göra sin röst hörd redan innan den allmänna rösträtten. Även kvinnor fick en legitim mötesplats utanför hem och familj.

Nästa punkt på programmet var Finnsams medlemsmöte, som i vanlig ordning redovisas i ett eget mötesprotokoll.

Sedan återstod bara avslutning av den gemensamma delen av denna mycket givande och välordnade konferens. Efter en sista lunch på Hasselagården skildes vi för denna gång.

Varmt tack till alla er som på olika sätt bidrog till att konferensen kunde genomföras!

(Efter lunchen fortsatte några till Korpåsens gamla skola för "överkurs". Jag vände norrut mot Härnösand och sedan vidare till Hemling).

Tord Eriksson.

Stort tack till våra medverkande, bidragsgivare och sponsorer

HOLMEN

Finskt förvaltningsområde i Sundsvall

Nordanstigs Spelmanslag

FINNSAM-Finnbygder i samverkan

Datum: Söndagen den 18 september 2022

Plats: Hasselagården

Antal närvarande medlemmar: 32

1. Mötets öppnande

Ordförande Maud Wedin hälsade alla välkomna och förklarade höstmötet öppnat.

2. Val av mötesordförande

Till mötesordförande valdes Maud Wedin, Falun.

3. Val av mötessekreterare

Till mötessekreterare valdes Tor Eriksson, Örebro.

4. Val av 2 protokolljusterare, tillika rösträknare

Till protokolljusterare, tillika rösträknare valdes Mats Jonsson, Borensberg och Kristina Forslin, Järfälla.

5. Godkännande av dagordningen

Mötesordföranden läste upp dagordningen, som godkändes av höstmötet.

6. Fastställande av röstlängd

Röstlängden fastställdes genom att FINNSAM:s medlemmar antecknade sig på en närvarolista. Totalt var 32 medlemmar närvarande på mötet.

7. Godkännande av kallelse

Kallelsen gick ut med FINNSAM-Information nr 2, 2022. Den har även lagts in på vår hemsida och i vår facebookgrupp. Förfarandet godkändes.

8. Kommande konferenser/seminarier

a) Vinterkonferens i Fagerudd den 10-12 mars 2023

Tor Eriksson berättade om kommande vinters konferens på Fagerudd. Platsen ligger en halvmil söder om Enköping vid Mälaren. Temat är "Agrarhistoria – med skogsfinnen i fokus". Vi samarbetar med SLU i Uppsala, och får bland annat smaka på bröd bakat på svedjeråg. Det blir flera föredrag om svedjebruk, men med olika perspektiv. Vi får även en uppdatering av Gunnar Larssons forskning kring tidiga finska spår i Uppland. Även en utfärd till platser med finsk anknytning står på programmet. Det blir en rad föredrag kring skogsfinsk agrarhistoria, vilket våra medlemmar står för. Kanske måste vi likväl flytta konferensen av kostnadsskäl.

b) Vårkonferens i Mattila 2023

Anita Österman informerade om att till våren kommer rökstugan med ugn i Mattila att vara återuppbyggd. Så kanske kan det bli en rökstugukväll med eldning i rökugnen. Tiden för konferensen är 19-21 maj, och den går i Gottlunds tecken. Solør-Värmland Finnkulturforening arrangerar sammankomsten, vilken uppmärksammar 200-årsminnet av Gottlunds petition, som syftade till att få till ett skogsfinskt härad av norsk/svenska finnskogen. Vi får följa Gottlunds fotspår runt sjön Røjden. Ett besök görs även i Svullrya, där Norsk Skogsfinsk Museums nybyggnad håller på att ta form.

c) Höstkonferens 2023

Här var förslaget att förlägga nästa års höstkonferens till Ströms Finnmark med Tåsjö. År 2002 stod Strömsunds kommun för höstkonferensen, och nu kan det vara dags igen. Tåsjö ligger visserligen i Ångermanland, men hör till Strömsunds kommun. Eftersom Släktforskardagarna äger rum i Östersund nästa år finns det kanske en koppling här. En buss kunde ta med deltagare som kommer söderifrån för att fler personer ska kunna vara med på konferensen.

d) Vinterkonferens i Stockholm den 8-10 mars 2024

Tor fick ordet angående vinterkonferensen 2024. Kontakter har etablerats med Nordiska museet och Skansen, som blir våra samarbetsparter. Troligen bor vi på Långholmen. Här finns såväl hotell, som vandrarhem och bilparkeringen är fri. Vi ägnar oss åt Nordiska museets föremål och Skansens byggnader. Som tema för konferensen har valts "Skogsfinska samlingar studeras på Nordiska museet och Skansen". En viktig person är Nils Keyland, som vi uppmärksammar då det är 100 år sedan han dog.

e) Vårkonferens i Tiveden 2024

Kenneth Norrgrann upplyste medlemmarna om att här är mer osäkert. Ett frågetecken måste sättas om konferensen går att genomföra i Tiveden 2024?

f) Höstkonferens i Ångermanland 2024

Då höstkonferensen 2023 delvis planeras att äga rum i Ångermanland är det inte aktuellt att förlägga konferensen 2024 till samma landskap. Ett alternativ som lyftes fram är Åbo. Konferensen kan delvis placeras på båten till Åbo, vi bör besöka Åbo akademi, och kan med buss företa oss en tur till de västliga finnbosättningarna i stor Rautalampi.

Höstmötet gav styrelsen i uppdrag att arbeta vidare med de olika konferenserna.

9. Nya projekt

Inga nya projekt förelåg.

10. Rapporter

a) De skogsfinska informationsfilmerna

Maud Wedin berättade om att det här projektet inleddes 2017 med *Den skogsfinska informationsfilmen, del 1*. Det var en bakgrund till den skogsfinska inflyttningen till Skandinavien och en översikt över skogsfinnarnas kultur. Sedan vidtog en granskning av de olika regionerna var och en för sig. Det blev del 2, som nu är på väg att avslutas. Bland de regioner som har fått egna filmer finns bland annat Dalarna, Gävleborg och Jämtland. Nu ska Västerbotten göras klart inom kort. Samtliga filmer finns inlagda i FINNSAMs videoarkiv.

b) Den nya boken *Det skogsfinska kulturarvet*.

Birger Nesholen informerade om att den ursprungliga boken gavs ut 2001, men tog slut efter några år. Längre har efterfrågan av en ny version funnits, och nu är den under arbete. Det blir en omarbetning av den gamla boken med nya inslag och uppdaterad forskning. Redaktionsgruppen kommer att få in resten av materialet till boken under hösten. Ett möte äger rum i mitten av oktober. När allt material har kommit in går man igen om det. Så småningom kan boken ställas samman för att så ges ut. När är oklart.

c) Kolmården

Linda Blied upplyste om att gruppen hade ett möte på Regnagården i maj. Man vill kartlägga området Kolmården på tidiga finska spår. Projektet är likväl vilande, men plattformen finns på Dropbox för den som vill göra en insats.

d) Uppland

Tor Eriksson berättade å Gunnar Larssons vägnar att vi kommer att få höra mer om hur projektet fortskrider vid närmaste vinterkonferens.

e) Resor till Finland sommaren 2022

Två olika resor företogs till Finland sommaren 2022.

Kenneth Norrgrann upplyste om att FINNSAMs resa ”Upplev Savolax 2022” gjordes 4-11 augusti. I arbetsgruppen ingick Leila Åsbäcken, Rauni Seppänen, Tor Eriksson och Kenneth själv. Ungefär fyrtio personer deltog på resan som utgick från Stockholm med hyra av buss i Åbo. Först besöktes Rautalampi, där kultursamordnaren Minna Merivalo hade ordnat ett program för oss. Middag på Ropola stod bland annat på programmet. Färden gick sedan vidare mot Kuopio, där vi bodde på Rauhalampi. I Kuopio blev det en båttur på Kalavesi. Ett besök gjordes även i Pielavesi, där Ella Penttinen tog oss med till Kekkonens torp. Valamo munkkloster gästades, men även Lintula nunnekloster. Svedjebruksgården Telkkämäki fanns också på resplanen, och här träffade vi Seppo Kononen, som berättade om platsen. I Telkkämäki fick vi besök av SVT Uutiset som intervjuade valda personer.

Kirsten Tannåneset informerade om att Solør-Värmland Finnkulturörening anordnade sin resa 12-19 juli. Från Karlstad avgick en buss, vilken till slut förde med sig 49 personer över Östersjön. Birger Nesholen var guide på resan. Besök gjordes i Rautalampi, Kuopio och på släktgårdar i Finland. Man reste även i Gottlunds fotspår. Turen avslutades med en vistelse i Helsingfors innan man tog färjan tillbaka till Sverige.

f) Stockholms stadsmuseums utställning om de nationella minoriteterna

Tor upplyste styrelsen om att Stadsmuseet i Stockholm har visat en utställning om nationella minoriteter i Stockholm. Lördagen 20 augusti avslutades utställningen med en särskild dag, då representanter för de olika minoriteterna underhöll och visade upp sig på Stadsmuseets innergård vid Södermalmstorg. FINNSAM fick tillgång till ett bord där några medlemmar presenterade föreningen och dess verksamhet. Här medverkade IngMarie Bohmelin, Annelie Flensburg, Stefan Öst och Tor Eriksson.

g) Den skogsfinska flaggan

Birger berättade för mötet att Norsk Skogsfinsk Museum tog initiativet till skogsfinska flaggan. Det ska vara en gemensam fana för skogsfinnar i Sverige och Norge. I gruppen som har uppgiften att ta fram en flagga ingår personer från olika organisationer. Från FINNSAM medverkar Lena Gribing. Arbetsgruppen har gått igenom etthundra förslag. Man vill ha skogsfinska symboler på fanan. En heraldiker är med i gruppen. Alla förslag kommer att gås igenom på nästa möte i mitten av oktober.

h) Skogsfinska bibliografin

Maths Östberg informerade om att bibliografin nu består av över 18 000 poster. Maths upplyste om att han även tar med tidningsartiklar som har en tydlig signatur.

i) Släktforskardagarna i Skövde den 20-21 augusti 2022

Kenneth berättade om att FINNSAM och Finnerödja Laxå Släktforskarklubb samverkade om en större monter på årets Släktforskardagar i Skövde. Under lördagen då Kenneth hjälpte till att bemanna montern kom det mest folk. Han och Jan-Erik Björk stod då för FINNSAM medan Lena Gribing och Yvonne Johansson representerade Finnerödja Laxå Släktforskarklubb. Under söndagen gick Lena över till FINNSAM eftersom Släktforskarklubben ändå hade stöttning. En viss försäljning ägde rum, man svarade på frågor och nya kontakter knöts med intresserade besökare.

11. Övriga frågor

Maarit Kalela Brundin påtalade att det vore värdefullt att skicka med FINNSAMs historik när man söker medel utifrån.

Ett tack riktades från samtliga närvarande till arrangörerna för en välordnad konferens.

12. Mötets avslutande

Mötesordförande Maud Wedin tackade för visat intresse och förklarade höstmötet för avslutat.

Örebro den 3 oktober 2022

Maud Wedin
Mötesordförande
Mats Jonsson
Justerare

Tor Eriksson
Mötessekreterare
Kristina Forslin
Justerare

*Svedjerågen står kvar på sina krakar på svedjan vid Linnés Hammarby i augusti 2020.
Foto: Tor Eriksson.*

**Välkommen till FINNSAM:s vinterkonferens på
Viks slott 10 - 12 mars 2023!
*Tema Agrarhistoria – med skogsfinnen i fokus***

Det är tio år sedan vi förlade vår senaste konferens till Uppsala. Helgen 2 - 4 februari hölls konferensen inne i staden, då vi bland annat besökte Arkivcentrum. När vi nu återkommer till Uppsala är konferensen förlagd till Viks slott, som ligger drygt två mil utanför staden. Viks slott, som hör till Uppsala kommun, ligger vackert intill Lårstaviken. Slottet är Mellansveriges bäst bevarade medeltidsborg, byggt under senare delen av 1400-talet. Föreläsningar med mera äger rum i Riddarsalen, som är slottets största lokal. Den ligger två våningar upp i slottet, som tyvärr saknar hiss. Så man får ta det lugnt i trapporna och hålla sig i ledstången om man så önskar.

Konferensen anordnas i samarbete med två avdelningar på SLU, Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala; Avdelningen för agrarhistoria och Centrum för biologisk mångfald. Genom ett aktuellt forskningsprojekt vid CBM får vi veta mer om vilka möjligheter som finns för gamla spannmålssorter, som svedjeråg i en framtida mer ekologisk odling. Vi får även veta mer om ett projekt som bedrivs vid Jönköpings läns museum i samarbete med SLU. Projektet gäller sydsvenskt svedjebruk.

Vid avdelningen för agrarhistoria ligger tonvikten på människorna i agrarsamhället. Detta passar oss väldigt bra när skogsfinnarna belyses särskilt under söndagen. Vi får även veta mer om kartläggningen av tidiga finska spår i Uppland och serveras en god portion uppländsk herrgårdshistoria. Här finns ett tydligt samband, vilket vi lägger märke till under en kortare utfärd med buss i trakten. Medarrangör till konferensen är särskilt i detta sammanhang Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund.

Preliminärt program

Fredagen 10 mars

- 16.00 Registrering med inkvartering på Viks slott utanför Uppsala.
- 17.00 Karin Holmgren inviger konferensen och berättar om SLUs verksamhet.
- 17.30 Maud Wedin presenterar skogsfinnarna i Skandinavien och FINNSAMs verksamhet.
- 18.00 Middagen serveras i matsalen.
- 19.00 Stig Welinder skildrar skogsfinskt åkerbruk och boskapsskötsel.
- 19.40 Kirsi Kohtala-Ghane och Tuuli Uljas inleder en diskussion om vad Nationellt språkcentrum för finska kan göra för skogsfinnarna.
- 20.00 Karin Gerhardt beskriver projektet ”Historiska sädeslag i framtidens mat”. Här är vi kanske särskilt intresserade av vilken betydelse svedjerågen kan få.
Karin Gerhardt låter oss sedan smaka matbröd bakat på svedjeråg. Brödet ingår i det trevliga samkväm som avslutar dagen.

Lördagen 11 mars

- 07.30 Tid för frukost.
- 08.30 Gunnar Larsson skildrar finnar och andra migranter under 1600-talet i Uppland.
- 09.10 Göran Ulväng berättar om herrgårdarnas historia i Uppland. Det är en historia som i hög grad har påverkat finnarna.
- 09.50 Förmiddagskaffe med smörgås kan avnjutas.
- 10.30 En buss hämtar oss för en utflykt i närområdet. Tillsammans med Gunnar och Göran besöker vi några gårdar med tidig finsk inflyttning till Uppland.
- 13.00 Lunchen serveras vid återkomsten till Viks slott.
- 14.00 Guidning av slottet, då vi delar upp oss i två grupper. Sedan går grupperna om lott på visning inne i slottet och ute i närmaste omgivningen.
- 15.30 Eftermiddagskaffe smakar gott på Viks slott.
- 16.00 Clas Tollin speglar Kulturreseptatet Linnés Hammarby. Här pågår ett samarbete mellan SLU och Länsstyrelsen i Uppsala län.
- 16.40 Ingunn Holm skildrar hur man kan finna skogsfinska svedjor i skogsterräng.
- 17.20 En kort bensträckare.
- 17.30 Ådel Västbö Franzén berättar om det sydsvenska svedjebuket, utifrån ett tvärvetenskapligt projekt hon bedriver.
- 18.10 Clas Tollin som också ingår i ovanstående projekt, visar hur man söker efter svedjor med hjälp av geometriska kartor.
- 18.50 Dagens föreläsningar är slut och vi får lite tid för avkoppling före middagen.
- 19.30 Lördagens middag serveras på Viks slott.

Söndagen 12 mars

- 08.00 Frukost i matsalen.
- 09.00 Birger Nesholen beskriver skogsfinnarnas bebyggelse till sin karaktär och belägenhet.
- 09.45 Maud Wedin skildrar kvinnorna - ryggraden i de skogsfinska bosättningarna.
- 10.00 Förmiddagskaffe med smörgås väntar.
- 10.30 Bo Hansson påvisar ett tidigt och omfattande åkerbruk på norska Finnskogen.
- 11.10 Jan-Erik Björk presenterar finngården ur ett ekonomiskt perspektiv.
- 12.00 En kort bensträckare.
- 12.10 Maud Wedin betraktar finngården med kvinnliga ögon.
- 13.00 Lunchen avslutar vinterns konferens på Viks slott.

Ansvarig för konferensen:

Tor Eriksson, Örebro hummelgruvan1970@gmail.com 070 - 2318222

Medverkande:

Björk, Jan-Erik Forskare med mångårig erfarenhet av skogsfinska arkiv, tillika vice ordförande i FINNSAM, Källby.

Gerhardt, Karin Forskare vid Institutionen för stad och land; SLU Centrum för biologisk mångfald (CBM). Karin driver även ett brödbageri & café, Örbyhus.

Hansson, Bo Administratör för FINNSAM:s grupp på facebook, Tørberget.

Holm, Ingunn Filosofie doktor, arkeolog vid Riksantikvaren i Oslo. Ledamot i FINNSAMs valberedning, Oslo.

Holmgren, Karin Professor vid Institutionen för stad och land; SLU Avdelningen för agrarhistoria, Uppsala.

Kohtala-Ghane, Kirsi Språkfrämjare vid Nationellt språkcentrum för finska, Institutet för språk och folkminnen, Uppsala.

Larsson, Gunnar Släkt-, och hembygdsforskare som bedriver en inventering av finska boplatser under 1600-talet i Uppsala län, Fjärdhundra.

Nesholen, Birger Ledamot för FINNSAM:s region Norge södra Finnskogen och ämnesrådgivare till Norsk Skogfinsk Museum, Kirkenær

Tollin, Clas Författare, filosofie doktor i kulturgeografi och docent i agrarhistoria. Forskare vid Institutionen för stad och land; SLU Avdelningen för agrarhistoria, Stockholm.

Uljas, Tuuli Språkfrämjare vid Nationellt språkcentrum för finska, Institutet för språk och folkminnen, Uppsala.

Ulväng, Göran Filosofie doktor, docent vid Ekonomisk-historiska institutionen, Uppsala universitet. Ordförande i Upplands Fornminnesförening och Hembygdsförbund, Vänge.

Wedin, Maud Filosofie doktor, författare och kulturkonsult. Maud driver även ett bokförlag samt är ordförande i FINNSAM, Falun.

Welinder, Stig Filosofie doktor, författare, arkeolog, paleobotaniker och etnohistoriker, Rättvik.

Västbö Franzén, Ådel Filosofie doktor, kulturgeograf vid Jönköpings läns museum, Jönköping.

**Vi tackar våra medarrangörer och bidragsgivare för ert viktiga stöd av
vår konferens!**

UPPLANDS FORNMINNESFÖRENING
OCH HEMBYGDSFÖRBUND

Region Uppsala

Uppsala
kommun

Det skogsfinnska filmprojektet

Nu finns alla åtta skogsfinnska filmer på FINNSAMs hemsida, www.finnsam.org/videoarkiv.

Filmen Skogsfinnarna - Kulturarvet i Västerbotten är uppdaterad och klar. Filmen blir härmed den sista i denna serie.

I vår filmserie vill vi visa på alla dessa finnskogar och finnmarker som var och en pekar på sin särprägel och tillsammans ger dom en mångfasetterad bild, där varje område är en viktig pusselbit som ger oss en inblick i skogsfinnarnas liv, historia och det skogsfinnska kulturarvet i ett större perspektiv.

FINNSAM tackar vårt filmteam som ställt upp, i stort sett ideellt, samt tackar alla trogna tittare, alla kunniga medverkande, våra bidragsgivare och sponsorer samt alla andra ideella krafter inom FINNSAM som gjort filmerna möjliga.

Det skogsfinnska filmprojektet, etapp 2; Finska undertexter

Nästa etapp i det skogsfinnska filmprojektet innebär att vi lägger till finska undertexter.

Först ut med finsk undertext blir filmen, Skogsfinnarna – Berättelsen om ett kulturarv, som inom kort läggs ut på FINNSAMs hemsida, www.finnsam.org/videoarkiv

Projektet har fått stöd från Institutet för språk och folkminnen. Vi fortsätter med de finska undertexterna så långt bidraget räcker.

The screenshot shows the FINNSAM VIDEOARKIV page. At the top is the FINNSAM logo with the text 'Finnygder i samverkan' and 'FINNSAM'. Below it is the heading 'VIDEOARKIV'. The page displays a grid of video thumbnails, each with a title and a brief description:

- SKOGSFINNARNA**
Berättelsen om ett kulturarv
Informationsfilmen, del 1
- SKOGSFINNARNA**
Kulturarvet i Gävleborg
Skogsfinnarnas kulturarv i Gävleborg
- SKOGSFINNARNA**
Kulturarvet i Dalarna
Skogsfinnarnas kulturarv i Dalarna
- SKOGSFINNARNA**
Kulturarvet i Västernorrland
Skogsfinnarnas kulturarv i Västernorrland
- SKOGSFINNARNA**
Kulturarvet i Jämtland
Skogsfinnarnas kulturarv i Jämtland
- SKOGSFINNARNA**
Kulturarvet i Västerbotten
Skogsfinnarnas kulturarv i Västerbotten
- Gården**
Storhullsjön, Stöde
Skogsfinnska släktgård i Medelpad
- Gottlund i Svartnäs**
Skådespelet Gottlund 1817-2017

Sveriges mest centrala Finnskog

Så brukar jag benämna Hille Finnskog, när det kommer besökare till Finnskogsmuseet med anknäring till Gävle. Detta med hänvisning till att avståndet från residensstaden är endast dryga milen, och att denna finnskog ligger ett stenkast från rastplatsen Skarvberget vid E4.

Från och med de sista åren på 1500-talet var Gävle den stora inkörsporten för kolonisation västerut och norrut av Skandinavien finnskogar/finnmarker. Skogsfinnarna följde med båtar från Åbo. Även de första, som bosatte sig i Medelpad (Stormörtsjön, Torps sn 1598) kom in via Gävle och vistades först på Hedeshuskogen. Succesivt fick yngre syskon söka nya boplatser. Den stolta Finnskogen i Värmland med den mest långlivade skogsfinska kulturen är faktiskt nästan ett halvsekel yngre än vår finnbygd i södra Norrland. De första bosättarna i norra Värmland var i regel födda i Sverige. I handlingarna står endast från vilket landskap, de kom.

Maud Wedin, som doktorerat på skogsfinnarna i Norrland, har i sin arkivforskning funnit följande data för finnbosättningarna i Hille:

-Skarvsjö, upptaget 1643.

-Skarven, erhöU guvernörens tillåtelse 1691.

-Råhällan, upptaget 1699. Bröderna hade torpet till 1707, då det såldes till bruket.

Det är anmärkningsvärt, att den omskrivna skogsfinska anfadern Jonas Fierill ej återfinns i arkiven. Fierill verkar vara ett soldatnamn?

Vårt län var ensamt om kyrklig betjäning på skogsfinnarnas modersmål. 1693 och 1694 ambulerade Johan Schaeffer till finnarna med utgångspunkt från Gävle och höU husförhör på finska. Dock saknas Hille och Hamränge socknar i förteckningarna trots närheten till Gävle. Hade han inte kännedom om Hillefinnarna eller var språket redan utgånget? I Fängelsemuseet i Gävle kan man få information om brodern och radikalpietisten Petter Schaeffer, som satt fängslad där.

Låt oss hedra skogsfinnarnas minne bättre än prästen Bernhard Bohlin, som i "Hille socken i nutid och i gånge tid", 1922 hade följande omdöme om finnarna: "Dessa finnar voro för det mesta råa och okunniga samt levde ofta mest likt hedningar!"

Det är tack vare skogsfinnarna vi ofta har vackert belägna odlingsöar ute i våra skogsbygder.

Tryckta källor:

Johan Nordlander, *Den finska invandringen i Gästrikland*. -Stockholm, 1910. -81 s.

Erik Wickberg, *Livet på finnskogarna, artikelseerie i Gefle Dagblad 1952-1953*. - Gävle, 1953. -52 s.

Maths Östberg

Släktforskningens dagar på Göteborgs stadsbibliotek

Lördagen 4 och söndagen 5 mars bemannar FINNSAM ett informationsbord på Göteborgs stadsbibliotek vid Götaplatsen. Enligt uppgift från lokalkännare finns det rätt många skogsfinska ättlingar på Västkusten. Nu har vi äntligen möjlighet att ta emot dem, svara på frågor och berätta om vår verksamhet. Vi kommer även att sälja en del skrifter om skogsfinnarna och visa bildspelet med motiv från Nya Sverige.

I det bildspelet ingår bland annat frimärket på skeppet Calmare Nyckel. Modellen finns för övrigt på Sjöfartsmuseet Akvariet, som nyligen har återöppnats efter en omfattande reovering och ombyggnad.

Göteborgs Stad Stadsledningskontoret har beviljat ett bidrag till FINNSAMs medverkan på biblioteket. Bredvid oss kommer förhoppningsvis Götalands Kalevalaförening att ha ett bord. Om du har lust och möjlighet att hjälpa till vid FINNSAMs informationsbord är du välkommen att höra av dig till Tor Eriksson

Frimärket som gavs ut till 300-årsminnet av Sveriges koloni i Amerika.

e-post: hummelgruvan1970@gmail.com

Telefon: 070-2318222.

Carl Axel Gottlunds Otawa

Ett exemplar av förstaupplagan av Carl Axel Gottlunds "Otawa" har nyligen tillförts biblioteket i Finnskogsmuseet Skräddrabo:

Gottlunditla, C.A. 1831. *Otawa eli Suomalaisia huvituksia. Tikhulmissa*

Boken utkom som häften under 1820-talet, vilka efter hand tillsändes prenumeranter. Hela verket låg färdigt 1831 och trycktes då som ett band. Först i detta band finns en lista över alla prenumeranter. Den ger en översikt över Carl Axel Gottlunds sociala och kulturella sammanhang vid den aktuella tiden. Han var då bosatt i Stockholm.

Otawas titel översatt till svenska blir "Karlavagnen eller finska förströelser". Innehållet är titeln till trots allvarligt avsedda artiklar i finsk etnografi, folklore och historia.

Prenumerantlistan upptar sammanlagt 524 personer fördelade på Finland (ryskt storfurstendöme), Norge (i union med Sverige), Ryssland (nästan bara Sankt Petersburg) och Sverige. Antalet i de olika länderna är:

Finland	368
Norge	44
Ryssland	10
Sverige	102

Att de flesta köparna av en finskspråkig bok bodde i Finland är inte anmärkningsvärt. De fanns i hela landet intill Torneå i norr. Samtliga köpare i Norge återfanns i finnskogarna i sydöstra delen av landet. Av köparna i Sverige kom 70 stycken från de värmäländska finnskogarna. Samtliga från Sankt Petersburg bar svenskspråkiga namn.

Personerna i listan är försedda inte bara med bostadsort utan också individuella titlar och yrkesangivelser. Detta är ingången till vilka slags personer, som var intresserade av Carl Axel Gottlunds "Otawa", antingen genuint kulturhistoriskt intresserad eller intresserade av att stödja den finska saken – fenomanin, som från 1820-talet tog sig uttryck inte minst i en finskspråklig litteratur. "Otawa" ingick i denna rörelse.

Prenumeranterna utgör två tydliga och från varandra åtskilda grupper. I Finland, Ryssland och Sverige utom Värmland utgörs köparna helt övervägande av

C.A. Gottlunds Otawa finns nu i biblioteket i Finnskogsmuseet i Skräddrabo.

kyrkans folk, ämbetsmän och studerande, såväl på universitet som gymnasium. I Norge och Värmland var samtliga respektive alla utom två prenumeranter bosatta i finnskogarna och hade savolaxiska familjenamn. Här var Carl Axel Gottlund en uppbyren person, som sågs som en gynnare och talesman för (skogs-)finnarna gentemot särskilt den svenska överheten.

En intressant tillhörighet till båda grupperna utgör bröderna Johan och Matts Räisänen, inskrivna vid Upsala universitet som medlemmar av "Norriska Nationen".

Anmärkas kan att i prenumerantlistorna för Norge och Värmland finns inga släktnamn som inte står i katalogen i boken "Skogsfinska släktnamn i Skandinavien" (Bladh m.fl. (red.) 2009). Någon enstaka bokstav kan skilja i stavningarna. Prenumerantlistan får väl ändå uppfattas som en originell källa till skogsfinska släktnamn.

Listans huvudvärde får anses vara socialhistoriskt. Exempel på prenumeranter är ärkebiskopen i Åbo, Jakob Tengström, och överstelöjtnant Anders Gyllenbögel. Båda dessa var riddare Även biskopen i Karlstad, Olof Bjurbäck, prenumererade. Nämnas kan också Daniel Halversen Lehmoinen, i Räfthult. Riddare af Kongl. Danska Dannebrogsmanns-Orden, och för tapperhet i fält, begåfvad af prins Carl Aug. med enhedersvärja och Olof Pesoinen, Torpare i Haminalax.

Stig Welinder

**... För dig som är
intresserad av
skogsfinsk kultur
och historia....
www.finnsam.org**